

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Кафедра педагогіки, методики викладання іноземних мов
та інформаційно-комунікаційних технологій**

**Курсова робота з методики навчання англійської мови на тему:
«Вправи для формування англомовних рецептивних
граматичних навичок учнів старшої школи»**

студента групи **СОа 13-19**
педагогічний факультет романо-
германської та української філології
освітньої програми «Іноземні мови та
літератури, методика навчання іноземних мов і
зарубіжної літератури (англійська мова і друга
західноєвропейська мова)»
за спеціальністю 014 Середня освіта
Максютенко Анастасії Володимирівни

Члени комісії:

_____ Борецька Г. Е.
(підпис)
_____ Кузьменко Ю. В.
(підпис)
_____ Устименко О. М.
(підпис)

Науковий керівник:
канд. пед. н., доц. Устименко О. М.

Національні шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ.....	7
1.1. Вимоги до володіння англомовною граматичною компетентністю учнів старшої школи.....	7
1.2. Особливості формування англомовної граматичної компетентності учнів старшої школи.....	14
РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ РЕЦЕПТИВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ КЛАСУ.....	10 19
2.1. Вивчення педагогічного досвіду формування англомовних рецептивних навичок учнів 10 класу.....	19
2.2. Фрагменти уроків з вправами для формування англомовних граматичних навичок учнів класу.....	10 26
ВИСНОВКИ.....	30
РЕЗЮМЕ.....	33
SUMMARY.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АМ – англійська мова

ГК – граматична компетентність

ГС – граматична структура

ЗЗО – заклад загальної середньої освіти

ЗМ – зразок мовлення

НМК – навчально-методичний комплекс

ВСТУП

У наші часи вивчення іноземних мов є невід'ємною частиною повноцінного життя у сучасному соціумі, яка підвищує мовний етикет і розширяє кругозір. Англійська мова вже давно переросла зі звичайного хобі у необхідність, тому її намагаються опрацьовувати ще до школи, бо вона відкриває нові перспективи та можливості у майбутньому.

Вивчення англійської мови є складним процесом, особливо учні виділяють труднощі засвоєння граматики. Формування англомовної граматичної компетентності – це оволодіння граматичними навичками (рецептивними та репродуктивними), і є однією з найбільш назрілих задач методики викладання іноземної мови. У вивчення мови рецептивні навички є дуже важливими, тому потрібно правильно підбирати методи навчання та розробляти раціональну систему вправ для учнів.

Дану проблему досліджували такі вітчизняні вчені та автори дисертацій, як Ю. І. Пассов, Н. К. Скляренко, С. П. Шатілов, Черноватий Л. М., Вовк О. І, Стеченко Т. О., Мірошник І. В., Анісімова А. О., Орловська Л. К., Ковальчук Н. М., Рябих М. В, а також багато інших.

Пасивна граMATика вивчає функції та значення мовних елементів як з формальної, так і зовнішньої точок зору. Залежно від виду мовленнєвої діяльності, у якій використовуються граматичні явища, проблеми, що вимагають різних підходів до вивчення граматичних явищ, ефективні методи відпрацювання та вивчення граматики англійської мови є актуальними для різних вчених, а також розглядаються в міжнародних психологічних дослідженнях.

Проте в умовах сучасної реформи шкільної освіти удосконалення та дослідження практики навчання англійської рецептивної граматичної грамотності українських старшокласників є недостатніми. Тема моєї курсової роботи є актуальною, оскільки студентам необхідно розвивати

граматичну рецептивну компетентність, щоб стати вільними носіями англійської мови, а викладачам – досліджувати та удосконалювати методику формування англомовних граматичних навичок.

Об’єкт дослідження – процес формування англомовної граматичної компетентності в учнів 10-х класів.

Предмет дослідження – методика формування англомовних рецептивних граматичних навичок учнів 10 класу.

Мета дослідження – дослідження методики формування англомовних рецептивних граматичних навичок учнів 10 класу.

Для досягнення поставленої мети дослідження поставлено **завдання**:

1. Дослідити психолого-педагогічну характеристику учнів 10-х класів.

2. Визначити поняття англомовної граматичної компетентності, особливості та труднощі її формування в учнів 10-х класів.

3. Проаналізувати особливості формування англомовних рецептивних граматичних навичок в учнів 10 класів.

3. Вивчити та узагальнити педагогічний досвід формування англомовних рецептивних навичок учнів 10 класу.

4. Розробити фрагменти уроків з вправами для навчання пасивного граматичного матеріалу для формування англомовних граматичних навичок учнів 10 класу.

Практична значимість роботи полягає у розробці фрагментів уроків з вправами для навчання пасивного граматичного матеріалу для формування англомовних граматичних навичок учнів 10 класу. Практичне значення одержаних результатів полягає в детальному та системному дослідженні питань пов’язаних з поставленою тематикою в даній роботі, а також має узагальнюючий характер і містить власні висновки і рекомендації з предмету дослідження.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

1.1. Вимоги до володіння англomовною граматичною компетентністю учнів старшої школи

У роботі досліджено вимоги до оволодіння граматичною компетентністю англійської мови учнями старшої школи. Розділ спирається на Державний стандарт 2020 року та чинну програму для середньої освіти, вивчаючи ключові компоненти та очікування щодо граматичної компетентності англійської мови. Висновки підкреслюють потребу в комплексному навчанні мови, яке об'єднує граматичні правила, використання та практичне застосування.

У сучасному взаємопов'язаному світі англійська мова стала лінгва франка спілкування, торгівлі та міжнародних відносин. Володіння англійською мовою має важливе значення для того, щоб люди могли повноцінно брати участь у житті глобального суспільства, мати доступ до освітніх і професійних можливостей і брати участь у міжкультурній взаємодії.

Міцна основа граматики англійської мови має вирішальне значення для ефективного спілкування. Граматика забезпечує структурну основу, яка дозволяє учням передавати свої ідеї точно та зв'язно. Володіння граматичною компетентністю англійської мови дає змогу учням висловлюватися з ясністю, точністю та витонченістю, підвищуючи їхні загальні знання мови [5].

Основною метою дослідження є аналіз вимог до оволодіння граматичною компетентністю англійської мови учнями старших класів. Досліджуючи Державний стандарт 2020 року та діючу програму для середньої школи, це дослідження має на меті дати розуміння ключових компонентів і очікувань щодо володіння граматиною англійської мови.

Робота також досліджує наслідки для розробки навчальних програм, підготовки вчителів та ефективних стратегій навчання.

На підставі аналізу програми та державного стандарту можна зробити наступні висновки щодо вимог до оволодіння граматичною компетентністю англійської мови високого рівня учні школи.

Поточна програма підкреслює важливість надання учням повного розуміння граматики англійської мови. Він підкреслює необхідність охоплення різних граматичних тем і структур, включаючи часи, структуру речень, частини мови, форми дієслова, прийменники, артиклі та моделі речень. Цей комплексний підхід гарантує, що учні отримають міцну основу граматики.

Програма визнає важливість прогресивного підходу до навчання, коли учні розвивають свої знання та навички, просуваючись на різні рівні класу. У ньому описано конкретні граматичні теми, які потрібно вивчати на кожному рівні, забезпечуючи систематичне та розподілене поступове навчання граматики.

У програмі наголошується на інтеграції навчання граматиці з іншими мовними навичками, такими як аудіювання, говоріння, читання та письмо. Вона визнає, що грамика не вивчається ізольовано, а взаємопов'язана з розвитком загального володіння мовою. Поєднуючи грамику з практичним використанням мови, учні можуть застосовувати граматичні структури у значущих контекстах [28].

Програма підкреслює важливість викладання грамики в контексті функціонального використання мови. Це підкреслює потребу учнів у розумінні того, як грамика пов'язана зі спілкуванням у реальному житті, і дозволяє їм висловлюватись точно та належним чином. Такий підхід підвищує комунікативну компетентність учнів і готує їх до використання мови в реальному світі.

Програма сприяє розвитку обізнаності про мову, заохочуючи учнів аналізувати та розмірковувати над граматичними структурами та моделями. Вона підкреслює важливість розуміння граматичних правил, використання та винятків. Розвиваючи мовну обізнаність, учні можуть краще виявляти та виправляти граматичні помилки у своєму письмі та усному мовленні.

Програма вказує очікувані рівні володіння мовою по відношенню до граматичної компетентності. Вона містить чіткі вказівки щодо граматичної точності та складності, яких учні повинні досягти на кожному рівні класу. Це гарантує, що учні стабільно прогресують у своєму оволодінні граматику протягом усього навчання в школі.

Програма визнає вирішальну роль вчителів у сприянні ефективного викладання граматики. Це підкреслює потребу вчителів добре володіти англійською граматику та педагогічними методами для створення сприятливого навчального середовища. Вчителів заохочують до використання різноманітних навчальних стратегій, таких як чіткі інструкції, контекстуальна практика та формувальне оцінювання, щоб підвищити граматичну компетентність учнів.

Програма наголошує на важливості постійного оцінювання граматичної компетентності учнів. Вона заохочує вчителів оцінювати розуміння та застосування учнями граматики за допомогою різних методів оцінювання, включаючи вікторини, тести, проекти та завдання на основі успішності. Поточне оцінювання дозволяє визначити сильні сторони учнів і сфери, які потребують вдосконалення, забезпечуючи цілеспрямоване навчання та підтримку [28].

Програма підкреслює важливість контекстуального навчання у навчанні граматики. Це заохочує вчителів надавати приклади та вправи, які стосуються життя та інтересів учнів. Пов'язуючи граматичні поняття з реальними ситуаціями, учні можуть краще розуміти та ефективно застосовувати граматичні структури.

Програма визнає роль технологій у покращенні граматичного навчання. Вона пропонує включити цифрові ресурси, онлайн-вправи, інтерактивні заходи та мультимедійні інструменти, щоб залучити учнів і надати додаткові можливості для практики. Інтеграція технологій у навчання граматики може зробити процес навчання більш захоплюючим та інтерактивним для старшокласників.

Програма визнає різноманітні навчальні потреби та здібності старшокласників. Це заохочує вчителів застосовувати стратегії диференціації, щоб задовольнити потреби окремих учнів. Забезпечуючи диференційоване навчання та підтримку, вчителі можуть звертатися до різних рівнів володіння граматикою та гарантувати, що всі учні мають можливість покращити свою граматичну компетентність.

Програма наголошує на важливості знайомства учнів з автентичним використанням мови. Вона заохочує вчителів надавати автентичні матеріали, такі як автентичні тексти, аудіозаписи та відео, щоб познайомити учнів зі структурами та використанням природної мови. Займаючись автентичною мовою, учні можуть глибше розуміти граматику в автентичному контексті [28].

Програма підкреслює важливість сприяння виробленню мови та комунікації під час навчання граматики. Це заохочує учнів активно використовувати граматичні структури в усних і письмових завданнях, сприяючи їхній здатності висловлюватись точно та плавно. Надаючи широкі можливості для вироблення мови, учні можуть закріпити свої граматичні знання та розвинути свою комунікативну компетентність.

Програма визнає важливість постійного професійного розвитку для вчителів. Це пропонує вчителям брати участь у постійному навчанні та професійному навчанні, щоб покращити власне розуміння граматики англійської мови та ефективних стратегій викладання. Слідкуючи за

останніми дослідженнями та педагогічними підходами, вчителі можуть надавати своїм учням високоякісне навчання граматиці.

Програма визнає, що оволодіння граматичною компетентністю англійської мови є безперервним процесом, який виходить за межі середньої школи. Вона підкреслює необхідність для учнів продовжувати розвивати свої граматичні навички у вищій освіті, професійному середовищі та повсякденному житті. Розвиваючи мислення про навчання впродовж життя, учні можуть підтримувати та покращувати свою граматичну компетентність протягом усього життя.

Програма наголошує на важливості розвитку точності та ясності мови в граматичних інструкціях. Вона має на меті озброїти учнів знаннями та навичками, необхідними для побудови граматично правильних речень і ефективної передачі своїх ідей. Зосереджуючись на точності та ясності, учні можуть покращити своє письмове та усне спілкування.

Програма розпізнає важливість аналізу та виправлення помилок у граматичних інструкціях. Це заохочує вчителів надавати конструктивний відгук про граматичні помилки учнів і направляти їх до розуміння та виправлення цих помилок. Усуваючи поширені помилки та шаблони, учні можуть удосконалити свої граматичні навички та покращити загальний рівень володіння мовою.

Програма визнає роль граматики англійської мови в просуванні культурної та глобальної обізнаності. Це заохочує до вивчення граматичних структур, які відображають культурні нюанси та різноманітність. Включаючи культурно відповідні приклади та матеріали, учні можуть розвинути глибше розуміння мови як відображення культури та покращити свої навички міжкультурного спілкування [28].

У програмі наголошується на розвитку навичок самостійного навчання під час вивчення граматики. Це заохочує учнів брати на себе відповідальність за власне навчання, брати участь у самонавчанні та шукати

додаткові ресурси для подальшого розуміння граматики. Розвиваючи навички самостійного навчання, учні можуть продовжувати вдосконалювати свою граматичну компетентність поза аудиторією.

Програма підкреслює важливість постійного оцінювання та зворотного зв'язку під час навчання граматиці. Вона пропонує різні методи оцінювання, такі як вікторини, тести, проекти та презентації, щоб оцінити граматичну компетентність учнів. Крім того, своєчасний і конструктивний зворотній зв'язок дає змогу учням визначити сфери, які потребують покращення, і внести необхідні корективи у своє використання мови.

Програма визнає існування різних мовних різновидів і реєстрів. Це заохочує учнів розвивати розуміння граматики в різних контекстах і реєстрах, таких як формальне та неформальне використання мови. Вивчаючи різні мовні варіанти, учні можуть адаптувати свої граматичні навички до різних ситуацій і ефективно спілкуватися з різними аудиторіями.

Програма визнає, що знання граматики виходять за рамки володіння англійською мовою. Вона наголошує на розвитку навичок, які можна передавати, таких як критичне мислення, вирішення проблем і аналітичні навички, через навчання граматиці. Займаючись аналізом і застосуванням граматики, учні можуть покращити свої когнітивні здібності та перенести ці навички на інші навчальні дисципліни та реальні ситуації [28].

Програма сприяє співпраці та спілкуванню під час навчання граматиці. Вона заохочує учнів брати участь у групових заходах, обговореннях і процесах рецензування, щоб покращити розуміння та застосування граматики. Співпрацюючи з однолітками та беручи участь у змістовному спілкуванні, учні можуть закріпити свої знання граматики та розвинути навички міжособистісного спілкування.

Програма визнає роль навчання граматиці в розвитку критичного мислення та навичок вирішення проблем. Це заохочує учнів аналізувати

граматичні структури, виявляти закономірності та застосовувати правила для вирішення проблем, пов'язаних із мовою. Займаючись критичним мисленням, учні можуть глибше розуміти граматику та покращити загальний рівень володіння мовою.

Програма наголошує на розвитку метамовного усвідомлення, яке стосується здатності розмірковувати та аналізувати мовні структури. Це заохочує учнів вивчати граматичні правила, виявляти помилки та робити обґрунтований лінгвістичний вибір. Розвиваючи металінгвістичну обізнаність, учні можуть стати більш усвідомленими щодо використання своєї мови та покращити свою точність і плавність.

Програма визнає, що мова є динамічною та постійно розвивається. Це заохочує учнів досліджувати мовні варіації, такі як регіональні діалекти та неофіційне використання мови, а також розуміти стандартні граматичні умовності. Вивчаючи варіації мови, учні можуть розвинути ширший погляд на мову та підвищити свою комунікативну гнучкість.

Програма підкреслює міждисциплінарний характер навчання граматиці. Вона пропонує встановити зв'язки між граматикою та іншими предметними галузями, такими як література, історія та суспільні науки. Інтегруючи граматику з іншими дисциплінами, учні можуть розвинути цілісне розуміння мови та її застосування в різних контекстах.

Програма сприяє розвитку соціокультурної обізнаності під час навчання граматиці. Це заохочує учнів досліджувати, як мова відображає соціальний, культурний та історичний контексти. Вивчаючи культурні наслідки використання граматики, учні можуть розвинути чутливість до різноманітних точок зору та стати ефективними комунікаторами в мультикультурному середовищі [28].

Програма наголошує на розвитку ефективних комунікаційних стратегій за допомогою граматичних інструкцій. Це заохочує учнів вивчати та застосовувати різноманітні граматичні структури, щоб точно та

належним чином передати значення. Оволодівши стратегіями спілкування, учні можуть вільно та впевнено висловлюватись у різних контекстах.

Програма визнає, що опанування граматики є постійним процесом. Це заохочує учнів продовжувати розвивати свої граматичні навички після закінчення старшої школи через самонавчання, знайомство з автентичними мовними матеріалами та участь у діяльності, пов'язаній з мовою. Розвиваючи мислення для зростання та сприяючи безперервному розвитку мови, учні можуть підтримувати та покращувати свою граматичну компетентність протягом усього життя.

Підсумовуючи, чинна програма для школи забезпечує комплексну основу для оволодіння граматичною компетентністю англійської мови. Підкреслюючи прогресивне навчання, інтеграцію з іншими мовними навичками, функціональне використання мови та знання мови, програма спрямована на розвиток граматичної точності та майстерності учнів. Програма визнає вирішальну роль вчителів у ефективному навчанні граматики та підкреслює необхідність постійного оцінювання для моніторингу прогресу учнів. Дотримуючись вказівок, викладених у програмі, педагоги можуть покращити граматичну компетентність учнів старших класів англійської мови та підготувати їх до успішного використання мови в різних контекстах.

1.2. Особливості формування англомовної граматичної компетентності учнів старшої школи

Особливості формування англійської граматичної компетентності у старшокласників передбачають виконання різноманітних вправ, прийомів, засобів, які сприяють успішному навчанню та мотивації. Ці стратегії спрямовані на розвиток як рецептивних, так і продуктивних граматичних навичок.

Використання інтерактивних вправ, таких як онлайн-вікторини, граматичні ігри та мобільні додатки, може залучити старшокласників і зробити процес навчання приємним. Ці вправи забезпечують миттєвий зворотний зв'язок, відстежують прогрес і пропонують динамічне навчальне середовище, яке мотивує учнів активно практикувати граматику [2].

Контекстуальна граматична діяльність: розробка граматичної діяльності, яка стосується життя та інтересів учнів, допомагає створити значущий досвід навчання. Викладачі можуть використовувати автентичні матеріали, такі як статті новин, пісні, відео та діалоги, які демонструють граматичні структури в контексті реального життя. Пов'язуючи граматику з практичними ситуаціями, учні можуть краще розуміти та застосовувати граматичні правила.

Залучення учнів до комунікативних завдань сприяє застосуванню граматики змістовним чином. Рольові ігри, дебати, дискусії та групові проекти надають учням можливість використовувати граматичні структури в автентичному спілкуванні. Ці завдання заохочують до активної участі, підвищують впевненість і розвивають вільне мовлення, одночасно зміцнюючи граматичну точність.

Включення вправ з аналізу та виправлення помилок заохочує учнів виявляти та виправляти власні граматичні помилки. Вчителі можуть надати зразки текстів або роботи учнів, які містять типові помилки. Потім учням пропонується проаналізувати помилки, зрозуміти основні правила граматики та виправити їх. Такий підхід розвиває самосвідомість і допомагає учням засвоїти граматичні поняття [5].

Призначення письмових завдань, які конкретно націлені на граматичні структури, дозволяє учням практикувати граматичну точність у письмовій комунікації. Учням можна запропонувати написати есе,

оповідання чи думки, які вимагають застосування певних граматичних положень. Надання конструктивного відгуку про письмо учнів допомагає їм зрозуміти граматичні правила в контексті та вдосконалити свої навички письма.

Візуальні посібники, такі як схеми, діаграми та графічні організатори, можуть допомогти у представленні та зміцненні граматичних концепцій. Візуальні уявлення допомагають учням зрозуміти складні граматичні структури, зв'язки та шаблони. Ці інструменти полегшують візуальне розуміння учнями та служать швидкими довідниками під час самостійного навчання [9].

Використання граматичних онлайн-ресурсів, таких як граматичні веб-сайти, відеоуроки та інтерактивні граматичні платформи, може підтримати самостійне навчання та забезпечити додаткову практику. Учні можуть отримати доступ до граматичних пояснень, прикладів і вправ у своєму власному темпі, дозволяючи їм зміцнювати своє розуміння граматичних понять поза аудиторією.

Включення елементів гейміфікації у вивчення граматики може посилити мотивацію. Вчителі можуть запроваджувати системи балів, значки чи нагороди за виконання завдань, пов'язаних із граматиною. Такий підхід створює відчуття досягнення, змагання та веселощів, роблячи вивчення граматики більш захоплюючим і мотивуючим для учнів.

Заохочення спільних навчальних заходів, таких як робота в парах, групові дискусії та зворотній зв'язок однолітків, сприяє інтерактивному та сприятливому навчальному середовищу. Учні можуть разом виконувати граматичні завдання, обговорювати правила граматики та надавати конструктивний відгук своїм одноліткам. Цей спільний підхід сприяє почуттю спільності та покращує розуміння завдяки взаємодії однолітків.

Ознайомлення учнів з автентичним мовним введенням через автентичні тексти, аудіозаписи та відео допомагає розвинути сприйнятливі граматичні навички. Читання книг, прослуховування подкастів, перегляд фільмів і робота з автентичними матеріалами відкривають учням природні мовні структури та використання. Цей вплив покращує розуміння граматики та полегшує засвоєння мови [11].

Підсумовуючи, формування граматичної компетентності англійської мови у старшокласників вимагає виконання різноманітних вправ, прийомів та інструментів, які відповідають їхнім потребам і сприяють мотивації. Інтерактивні граматичні вправи, контекстуальна діяльність, комунікативні завдання, аналіз і виправлення помилок, орієнтовані на граматику письмові завдання, візуальні посібники, онлайн-ресурси, гейміфікація, спільне навчання та автентичне мовне введення відіграють важливу роль у допомозі учням ефективно опанувати граматику. Використовуючи ці стратегії, викладачі можуть створити привабливе та сприятливе навчальне середовище, яке мотивує старшокласників вивчати граматику, розвивати сприйнятливі навички, і застосовувати граматичні структури точно та впевнено [20].

Учитель відіграє вирішальну роль у спрямуванні та сприянні формуванню граматичної компетентності англійської мови в старшокласників. Вчителям важливо мати глибоке розуміння граматичних понять і ефективних стратегій навчання. Надаючи чіткі пояснення, розробляючи захоплюючі дії, пропонуючи конструктивний відгук і створюючи сприятливе навчальне середовище, вчителі можуть допомогти учням розвинути міцну основу граматики англійської мови.

Граматична компетентність англійської мови найкраще розвивається шляхом поступового прогресування навчання. Починаючи з

фундаментальних граматичних структур і поступово вводячи більш складні поняття, учні можуть поступово розвивати свої знання. Вчителі повинні складати інструкції, забезпечуючи достатню практику та закріплення на кожному етапі, щоб гарантувати, що учні засвоїли базові правила граматики, перш ніж переходити до більш складних тем [15].

Виправлення помилок є цінним інструментом у формуванні граматичної компетентності англійської мови. Вчителі повинні зосередитися на тому, щоб скеровувати учнів виявляти та виправляти власні помилки, сприяючи метамовній обізнаності та автономії. Конструктивний зворотній зв'язок має бути наданий, щоб допомогти учням зрозуміти природу їхніх помилок і скерувати їх до точного мовлення.

Ознайомлення старшокласників з автентичним використанням мови має вирішальне значення для формування граматичної компетентності. Викладачі повинні включати автентичні матеріали, такі як тексти з реального життя, відео та аудіозаписи, щоб познайомити учнів зі структурами та використанням природної мови. Автентичний мовний ввід допомагає учням розвинути інтуїтивне відчуття граматики та сприяє їх здатності точно застосовувати правила граматики в різних контекстах [10].

Регулярна та послідовна мовна практика є важливою для опанування граматичної компетентності англійської мови. Учні слід заохочувати до самостійної практики як в аудиторії, так і поза нею. Це може включати такі дії, як самонавчання, виконання вправ, інтенсивне читання та участь у розмовах з носіями англійської мови або носіями англійської мови. Активно практикуючи граматику, учні зміцнюють своє розуміння, засвоюють правила та розвивають вільне використання мови.

Виховання позитивного ставлення до вивчення граматики має вирішальне значення для успіху учнів. Вчителі повинні створити

сприятливе та заохочувальне середовище в класі, яке вселяє впевненість і мінімізує тривогу. Підкреслюючи актуальність і практичність граматики в ефективній комунікації, вчителі можуть мотивувати учнів сприймати вивчення граматики як засіб покращення своїх загальних мовних навичок [21].

Формування граматичної компетентності англійської мови в старшокласників слід розглядати не як кінцеву мету, а як основу для навчання впродовж життя. Старшокласників слід заохочувати розглядати граматику як динамічний аспект мови, що розвивається, який потребує постійної практики та вдосконалення. Прищеплення любові до вивчення мови та сприяння розумінню розвитку дадуть учням змогу взяти на себе відповідальність за свою навчальну подорож поза аудиторією [24].

Підводячи підсумок, зазначимо, що формування граматичної компетентності англійської мови у старшокласників потребує спільної роботи педагогів і учнів. Визнаючи роль вчителя, сприяючи поступовому прогресу, використовуючи стратегії виправлення помилок, використовуючи автентичне використання мови, заохочуючи регулярні практики, культивуємо позитивне ставлення та сприяємо навчанню впродовж життя, учні середньої школи можуть розвинути міцну основу граматики англійської мови. Ця компетенція не тільки покращує їхні знання мови, але й озброює їх необхідними навичками для ефективного спілкування в різних академічних, особистих і професійних умовах.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ РЕЦЕПТИВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ 10 КЛАСУ

2.1. Вивчення педагогічного досвіду формування англійськомовних рецептивних навичок учнів 10 класу

Розглядаючи та аналізуючи навчальний процес в спеціалізованій школі «№ 85» м. Києва, можна зазначити, що учні цієї школи, а саме 10 класи, з якими я працювала, мають достатній рівень знань для використання навчально-методичних комплексів закордонних авторів, такі як Focus 4 Second Edition [30]. Підручник рекомендовано Міністерством освіти і науки України та відповідає стандартам освіти в Україні.

До складу НМК входять підручник (книга для учня - Student's book), робочий зошит (Workbook) [31], word store та збірник тестових завдань. Також додатково можна знайти книгу для вчителя (Teacher's Book), аудіо- та відеофонограми, які використовуються під час виконання різних вправ.

Розбираючи підручник, стежила за дотриманням основних вимог, а саме системності та комплексності навчального матеріалу, врахуванням специфіки етапів вивчення, порядку викладення матеріалу тощо. Структура НМК свідчить про високе охоплення всіх видів мовленнєвої діяльності та високу варіативність завдань.

Focus 4 Second Edition містить 8 розділів на різні теми:

- Live and learn
- Human nature
- Living space
- Shopping around
- Off to work
- A matter of fact
- It's not rocket science
- Costing the earth

Кожен блок охоплює окрему тему спілкування та поєднує різні секції: лексика, читання, аудіювання, письмо, монологічне та діалогічне мовлення, граматики. Підручник містить вправи, що сприяють розвитку

орфографічних навичок і писемного мовлення, вправи на закріплення граматичного та лексичного матеріалу.

Також при аналізі НМК я виявила достатню кількість вправ для формування іншомовної граматичної компетентності: рецептивні та репродуктивні вправи на вивчення граматичних структур (Verb patterns, Relative clauses, Quantifiers, Present and past modal structures, Reporting verbs, Mixed conditionals, Passive reporting structures, Emphasis – cleft sentences and inversion).

Підручник Focus 4 Second Edition багатий на різні корисні, інтерактивні та цікаві підрозділи:

1. Focus Review (Рис.2.1.1) - розділ який використовується для перевірки знань та розуміння учнем матеріалу, лексики, граматики тощо.
2. Word List (Рис. 2.1.2) - таблиця зі словами до кожної теми та вправ. Складається із самого слова, перекладу та транскрипції.
3. Video Worksheets (Рис. 2.1.3) - сторінки, що містять різні відеовправи, що демонструють комунікативні ситуації з граматичними структурами.
4. Grammar And Use Of English (Рис. 2.1.4) - підрозділ з додатковими правилами та прикладами застосування граматичних конструкцій, а також великою кількістю граматичних вправ для зміцнення знань.
5. Pronouns And Numerals (Рис. 2.1.5), Irregular Verbs (Рис. 2.1.6), Key To Phonetic Symbols (Рис. 2.1.7) - три сторінки: 1 - перерахування займенників, їх види і приклади, 2 – таблиця з irregular verbs та транскрипцією, 3 - звуки, приклади в словах, фонетичні знаки.

У підручник Focus 4 Second Edition є такі види вправ:

Репродуктивні:

- 1) Самостійне вживання граматичної структури в діалогічному/монологічному мовленні
- 2) Трансформація зразка мовлення
- 3) Розширення зразка мовлення
- 4) Завершення зразка мовлення

Рецептивні:

- 1) На пошук і впізнання граматичної структури (Рис. 2.1.8)
- 2) Відповіді на запитання (Рис. 2.1.9)
- 3) Вправа на вибір граматичної структури за контекстом (Рис. 2.1.10)
- 4) Вправа на диференціацію (виписування) (Рис. 2.1.11)

FOCUS REVIEW 1

VOCABULARY AND GRAMMAR

1 Match the verbs in box A with the prepositions in box B to make phrasal verbs, then complete the sentences with the phrasal verbs.

A fall go major settle scrape
B behind down in into through

- After the lunch break, the kids were excited and took time to _____.
- Maths wasn't my best subject and I just managed to _____ the exam.
- If you miss a few classes, it's easy to _____ . Then it's hard to catch up.
- He enjoys working with kids and he'd like to _____ teaching as a career.
- She wants to _____ Biology at university, then get a job at a nature reserve.

2 Choose the correct option.

- Many students can't afford to go to university unless they get a *degree / scholarship / dissertation*.
- I have a very *vague / clear / photographic* memory of my first day at school – I remember it really well.
- Amy fainted, but thankfully after just a few seconds she remained */ lost / regained* consciousness.
- George got bored quickly and his teachers complained he was *disruptive / gifted / expelled* in class.
- Our sports coach is pretty *lenient / self-disciplined / strict*; she makes us work really hard in training.
- You can't possibly be hungry again – you always have food on / *in / inside* the brain!

3 Complete the text with one word in each gap.

THE SCHOOL REUNION

Last week I went to a school reunion and I was amazed how *diverent* the school looks now. The building where we ¹ _____ to have PE classes has been demolished and a new sports centre has been built instead.

I clearly remember how we ² _____ beg our sports teacher to allow us to play games in the old building! Then I bumped into Caroline who I ³ _____ always having arguments with. I hardly recognised her. She didn't ⁴ _____ to look so glamorous. But one thing hasn't changed about her. She ⁵ _____ always talking about others behind their back. It's so unpleasant. The reunion also reminded me of the importance of punctuality that the school head teacher talked about so often. I got used to certain things so much that even now I ⁶ _____ arrive at meetings at least fifteen minutes earlier than necessary!

READING

7 Read the text. Complete gaps 1-5 with sentences A-F. There is one extra sentence.

NEW YORK
BROOKLYN FREE
SCHOOL

A school with no grades, no homework, no tests and no obligation to attend classes. That's the Brooklyn Free School, a learning institution that follows a 'free' education philosophy. Neither the school's head teacher nor the teaching staff, who are known as advisors, tell the students what to do. ¹ _____ This is based on the school's belief that learning early happens when it is self-directed and not imposed by others.

The school is open to students from three to eighteen years of age. It encourages them to get involved in everything that concerns the school. In order to do so, students attend a Democratic Meeting where they have equal votes with the staff. This get-together is at the heart of the school's philosophy. ² _____. Announcements are made, issues are raised and everyone cooperates for the well-being of the school. Attendance at the weekly meeting is one of the few school rules. Though some of the younger students don't pay much attention, preferring to read or draw instead, they must be present.

A typical school day is different for every student. They can paint, play video games or work on laptops. Some prepare for the school's annual play by rehearsing or building stage sets. In the kitchen, others might be baking a cake or sorting rubbish for recycling. Traditional classroom lessons are also available if students wish to attend. ³ _____. By offering these choices, the school accommodates all needs. Being part of a group of classes on a regular basis fits some students best, while doing individual projects is what suits others.

The school's philosophy is a radical one. Parents hope it will make their children independent thinkers and problem solvers. However, the school's system has its share of opponents. ⁴ _____. This is due to the enormous freedom students have, which can lead to laziness and lack of discipline. Furthermore, they believe that students whose families cannot afford to hire private tutors have fewer chances of gaining college entry. It's believed that the school's academic preparation is inadequate. This seems to be supported by the fact that there are parents who have had to hire help to make sure their children learn the basics. ⁵ _____. Since then, however, enrolments have increased and people are regaining confidence in the idea of self-regulated education and the school's mission.

5 Read the text. Choose the correct answer, A, B, C or D.

New research suggests that having a smartphone on your desk when you are studying tends ¹ _____ a negative effect on your ability to concentrate. It ² _____ that in IQ tests where candidates had a smartphone nearby, even when they did not actively use it, they ³ _____ less well than those without. It is thought that we have become accustomed to being alert to updates and notifications on our mobile devices. Thus, just having a smartphone in sight may be enough to ⁴ _____ our attention from the task at hand.

1 A to having B you to have
C have had D to have
2 A has been shown B was showing
C is shown D has shown
3 A made B got on
C performed D got through
4 A put off B distract
C omit D mess with

6 Complete the second sentence using the word in capitals so that it has a similar meaning to the first. Use up to four words in each gap, but do not change the word in capitals.

- So, did you get that email I sent you about the new course? **WONDERING** _____ that email I sent you about the new course.
- Teachers are typically more aware of dyslexia now than they were in the past. **TEND** Teachers _____ aware of dyslexia now than they were in the past.
- Our English teacher often took us to the cinema to watch foreign films. **WOULD** Our English teacher _____ to the cinema to watch foreign films.
- My best friend has a very irritating habit of chewing gum loudly. **ALWAYS** My best friend _____ loudly.
- I'm not sure if I've told my parents about the school trip. **REMEMBER** I _____ my parents about the school trip.

LISTENING

8 Listen to four people talking about classes they attend. Match the speakers with the statements. There is one extra statement. You will hear the recording twice.

Speaker 1:
Speaker 2:
Speaker 3:
Speaker 4:

The speaker ...

A is looking to develop a professional goal.
B is struggling with the amount of work on the course.
C is motivated by feedback from the tutor.
D is thinking of quitting the course.
E is surprised by the attitude of the tutor.

SPEAKING

9 Look at photos where people are learning new things at different ages. Discuss when it's more difficult to learn new things: when you're a child or an elderly person. Why?

A

B

WRITING

10 Read the writing task and write a covering email.

Your town is going to host an international sport event during the summer holidays. The organisers are looking for English-speaking volunteers to assist the participants. Write a covering email for this post. Explain why you would like to do this job and why you are well-suited for it.

Рис.2.1.1. Focus Review

1.1 Vocabulary 414.1

accessible /ək'sesəbəl/
 appeal /ə'pi:l/
 appealing /ə'pi:lɪŋ/
 armour /'ɑ:mə/
 attend a lecture /ə'tend ə'lektʃə/
 be of interest to /bi əv 'ɪntərəst tə/
 hully /'hʌli/
 chemical composition /kɪ'mɪkəl
 kəm'pəzɪʃən/
 core /kɔ:/
 deepen your knowledge /di:pən jə
 'nɒlɪdʒ/
 design /dɪ'zaɪn/
 disruptive /dɪ'srʌptɪv/
 dyslexic /dɪs'leksɪk/
 engaging /ɪn'geɪdʒɪŋ/
 enrol on a course /ɪn'raʊn ɒn ə'kɔ:rs/
 fall behind /fɔ:l baɪhaɪnd/
 get a degree /get ə'di:grɪs/
 get a scholarship /get ə'skɒləʃɪp/
 get expelled (from school) /get
 ɪk'speld (frəm sku:l)/
 get top marks /get tɒp 'mɑ:ks/
 gifted /'gɪftɪd/
 give a lecture /gɪv ə'lektʃə/
 give up /gɪv 'ʌp ɒn/
 go into /gəʊ 'ɪntə/
 go on to /gəʊ 'ɒn tə/
 graduate /'grædʒʊeɪt/
 have a passion for /həv ə'peɪʃən fɔ:/
 have an impact on /həv ən 'ɪmpækt
 ɒn/
 hero /'hɪərəʊ/
 inclined towards /ɪn'klaɪnd təwɔ:ds/
 keen to do sth /ki:n tə'du: sʌmbɪŋ/
 lenient /'li:niənt/
 major in /'meɪdʒə(r) ɪn/
 management /'mænɪdʒmənt/
 music industry /'mju:zɪk ɪndə'stri/
 nutrition /nju:tri'tʃən/
 principle /'prɪnsəpl/
 scrape through /skreɪp θru:/
 self-disciplined /self'dɪsɪplɪnd/
 settle down /setl daʊn/
 sit an exam /sɪt ən ɪg'zæm/
 strict /strɪkt/
 swot /swɒt/
 villain /'vɪləɪn/
 work in the field /wɜ:k ɪn ðə'fi:ld
 əv/
 write a dissertation /raɪt ə'dɪsɜ:teɪʃən/
 youth culture /ju:θ ˌkʌltʃə/

1.2 Grammar 414.2

annoying /ə'noɪɪŋ/
 complain about /kəm'pleɪn ə'baʊt/
 disturb /dɪ'stɜ:b/
 educational /ˌedʒu'keɪʃənəlɪst/

fidget /'fɪdʒɪt/
 hand in /hænd 'ɪn/
 handwriting /'hændwraɪtɪŋ/
 learning disorder /'lɜ:nɪŋ dɪ'sɔ:də/
 lose your temper /lʌz jə'tempə/
 make a successful living /meɪk ə
 sək'sesfəl 'lɪvɪŋ/
 pay attention in class /peɪ ə'tenʃən
 ɪn 'klɑ:s/
1.3 Listening 414.3

accurately /'ækjʊrətli/
 association /ə'səʊʃeɪʃən/
 chase /tʃeɪs/
 earliest memory /'ɜ:lɪst 'meməri/
 give a speech /gɪv ə'spi:tʃ/
 have a clear memory of /həv ə'klɪə
 'meməri əv/
 have a distant memory of /həv ə
 'dɪstənt 'meməri əv/
 have a good memory for /həv ə
 'gʊd 'meməri fɔ:/
 have a memory like a sieve /həv ə
 'meməri laɪk ə 'si:v/
 have a photographic memory /həv
 ə'fəʊtə'græfɪk 'meməri/
 have a terrible memory for /həv ə
 'terəbəl 'meməri fɔ:/
 have a vague memory of /həv ə
 'veɪg 'meməri əv/
 have a vivid memory of /həv ə
 'vɪvəd 'meməri əv/
 improve your memory /ɪm'pru:v jə
 'meməri/
 jog your memory /dʒɒg jə 'meməri/
 lose your memory /lʌz jə 'meməri/
 make up /meɪk 'ʌp/
 memorise /'meməraɪz/
 narrative /'nærətɪv/
 squat /skwɒt/
 visualise /'vɪʒʊəlaɪz/
 witness /'wɪtnəs/
1.4 Reading 414.4

a great deal /ə'grɛt di:l/
 academic training /ækəd'mɪk
 traɪnɪŋ/
 acquire a skill /ə'kwɪə(r) ə'skɪl/
 advance /əd'vɑ:ns/
 bang on the head /bæŋ ɒn ðə 'hed/
 be found unconscious /bi faʊnd
 ən'kɒn'sjəs/
 be hit by lightning /bi hɪt baɪ
 'laɪtnɪŋ/
 be left unconscious /bi left
 ən'kɒn'sjəs/
 be made up of /bi meɪd 'ʌp əv/
 be struck by lightning /bi strɪk baɪ
 'laɪtnɪŋ/
 be the brains behind sth /bi ðə
 'breɪnz bi:haɪnd sʌmbɪŋ/
 boot /bu:t/
 brainstorm /'breɪnsteɪn/
 brainy /'breɪni/
 bring about /brɪŋ ə'baʊt/
 charge royalties /tʃɑ:rdʒ 'rɔɪəltɪz/
 come out of a coma /kʌm ɔ:t əv ə
 'kɒmɑ:/
 compensate for /'kɒmpenset fɔ/
 complex /'kɒmpleks/
 develop a desire /dɪ'veləp ə'dɪərəs/
 essential part /ɪ'senʃəl pɑ:t/
 fall into a coma /fɔ:l ɪntə ə 'kɒmɑ:/
 feel an urge /fi:l ɒn 'ɜ:rdʒ/
 geometric pattern /dʒi:ə'metɪk
 'pɑ:tən/
 get an urge /get ən 'ɜ:rdʒ/
 have a brainwave /həv ə 'breɪnweɪv/
 have sth on the brain /həv sʌmbɪŋ
 ɒn ðə 'breɪn/
 knock sb out /nɒk sʌmbɪdi 'aʊt/
 lose consciousness /lʌz 'kɒn'sjəsnes/
 modest /'mɒdɪst/
 nerve cell /nɜ:v sel/
 neurotransmitter /nɜ:trɔ:smɪ'tɜ:nə'taɪtə/
 number theorist /'nʌmbə θɪərəst/
 overnight /'oʊvə'nɑ:t/
 payphone /'peɪfəʊn/
 personality /pɜ:snə'lə'tɪ/
 recall your brains /rɪkəl jə 'breɪnz/
 reack /rɪ'kɔ:l/
 recover from an injury /rɪ'kʌvə frɒm
 ən ɪndʒəri/
 regain consciousness /rɪ'geɪn
 'kɒn'sjəsnes/
 release /rɪ'li:s/
 remain a mystery /rɪ'meɪn ə'mɪstəri/
 remarkable /rɪ'mɑ:kəbəl/
 savant syndrome /sə'vɑ:nt sɪndrə'm/
 sharpen a skill /ʃə:pən ə'skɪl/
 solve a mystery /sɒlv ə'mɪstəri/
 suffer an injury /sʌfə ɒn 'ɪndʒəri/
 telephone exchange /tɛlə'fəʊn
 ɪks'tʃeɪndʒ/
 unlock /ʌn'lɒk/
 vision /'vɪʒən/
 wire /waɪə/
1.5 Grammar 414.5

clumsy /'klʌmzi/
 enable /ɪn'eɪbəl/
 fancy /'fænsɪ/
 handedness /'hændɪdəs/
 hemisphere /'hemɪsfeɪə/
 left-handed /left 'hændɪd/
 left-hander /left 'hændə/
 natural inclination /nætʃərəl
 ɪn'klaɪnəʃən/

perception /pə'sepʃən/
 swap /swɒp/
 tend to do sth /tend tə'du: sʌmbɪŋ/
 urge sb to do sth /ɜ:rdʒ sʌmbɪdi tə'du:
 sʌmbɪŋ/

1.6 Spelling 414.6

appear /ə'pɪə/
 based on /beɪst ɒn/
 certainly /sə'teɪnli/
 clearly /kɪəli/
 confused /kən'fju:zd/
 definitely /defɪ'nɪtli/
 determined /dɪ'tɜ:mɪnd/
 enthusiastic /ɪn'θju:zɪəstɪk/
 expression /ɪks'preʃən/
 hard to be sure /hɑ:d tə bi'ʃʊə/
 intend to /ɪntend tə/
 judging by /'dʒʌdʒɪŋ baɪ/
 obvious /'ɒbvɪəs/
 pedagogue /pə'dɛɡəʊ/
 pull out /pʊl 'aʊt/
 relieved /rɪ'li:vɪd/
 thrilled /θrɪld/
 uncertainty /ʌn'sɜ:teɪni/
 welcome party /welkəm pɑ:ti/
 welcome speech /welkəm spi:tʃ/
1.7 Use of English 414.7

address /ə'dres/
 announcement /ə'nəʊnsmənt/
 assembly hall /ə'sembli 'hɔ:l/
 be up to your eyes in /bi'ʌp tə jə
 ɪn/
 chapel /tʃæpəl/
 consist of /kən'sɪst əv/
 custom /'kʌstəm/
 confiscate /kən'fɪsket/
 competent user /kəm'petnt
 'ju:zə əv/

delighted /dɪ'laɪtɪd/
 demotish /dɪ'mɒtɪʃ/
 exchange student /ɪks'tʃeɪndʒ
 'stju:dnt/
 exchange trip /ɪks'tʃeɪndʒ 'trɪp/
 get-together /get tə'geðə/
 greet /gri:t/
 guided tour /gɑ:ndɪd 'tʊə/
 hold /həʊld/
 host family /həʊst fæməli/
 in honour of /ɪn 'ɒnə əv/
 incidentally /ɪn'sɪdəntli/
 leave sth out /li:v sʌmbɪŋ 'aʊt/
 omit /əʊ'mɪt/
 postpone /pəʊpəʊn/
 pull down /pʊl 'daʊn/
 put sth off /pʊt sʌmbɪŋ 'ɒf/
 put up with /pʊt 'ʌp wɪð/
 reception /rɪ'sepʃən/
 refreshments /rɪ'freʃmənts/
 reject /rɪ'dʒekt/
 reprimand /rɪ'prɪmænd/
 require /rɪ'kwaɪə/
 tell sb off /tel sʌmbɪdi 'ɒf/
 the Crown Jewels /ðə kraʊn 'dʒu:əlz/
 turn sb down /tɜ:n sʌb daʊn/
 welcome party /welkəm pɑ:ti/
 welcome speech /welkəm spi:tʃ/
1.8 Writing 414.8

apply for a position /ə'plɪ faɪ ə
 pə'zɪʃən/
 at your convenience /ət jə
 kən'vɪniəns/
 tell sb off /tel sʌmbɪdi 'ɒf/
 be passionate about /bi'peɪʃənət
 ə'baʊt/
 childcare /tʃɪldrɪ'keɪ/
 competent user /kəm'petnt
 'ju:zə əv/

considerable /kən'sɪdərəbəl/
 contribute to /kɒn'trɪbju:t tə/
 coordinate /kəʊ'ɔ:dɪneɪt/
 covering letter /kʌvərɪŋ 'letə/
 dedicated member of /dedɪkeɪtəd
 'membə əv/
 excellent command of /eksələnt
 kɒ'mænd əv/
 gain work experience /geɪn wɜ:k
 ɪk'spəriəns/
 health and safety regulations /helθ
 ənd 'seɪfti ˌreɡjʊleɪʃnz/
 image editing software /ɪmɪdʒ
 'edɪtɪŋ sɔ:ftweə/
 in response to /ɪn rɪ'spɒns tə/
 kindergarten /'kɪndəgɑ:tən/
 lead a team /li:d ə'ti:m/
 leadership skills /li:dəʃɪp 'skɪlz/
 meet deadlines /mi:t 'dedlaɪnz/
 part-time job /pɑ:t 'taɪm dʒɒb/
 practical experience of /præktɪkəl
 ɪk'spəriəns əv/
 preschoolers /pri:skʊləz/
 proven ability to /prəʊvən ə'bɪləti tə/
 pursue a career /pə'sju: ə kə'reə/
 relevant /rɪ'levənt/
 sit in /sɪt 'ɪn/
 staff /stɑ:f/
 summer job /'sʌmə dʒɒb/
 supervise /sʌ'speɪvəz/
 valuable /'væljuəbəl/
 volunteer /vɒlən'tɪə/
 welcome an opportunity /welkəm ən
 ɒpɔ:tʃənɪ'ti/
 well suited /wel 'su:tɪd/
 well-developed /wel dɪ'veləpɪd/
 work alongside /wɜ:k ə'saɪd/
 work placement /wɜ:k 'plɛsmənt/

Рис.2.1.2

UNIT 1 VIDEO WORKSHEETS VIDEO 61

BBC Learning a new skill

BEFORE YOU WATCH

1 SPEAKING In what order do children typically learn these life skills? Discuss how old you were when you learnt how to do them.

Learning how to...
 read ride a bike swim
 tie your shoelaces type walk write

2 SPEAKING Discuss the questions.

- 1 What new skills have you learnt since you became a teenager?
- 2 Is it easier to learn a new skill as a child, a teenager or an adult? Why?
- 3 Have you ever learnt how to juggle? Would you like to? Why/Why not?

WHILE YOU WATCH

3 Watch Chris (38) and Tahoe (8) learning how to juggle. Who is learning faster and why?

4 Choose the correct option and decide whether the statements are true (T) or false (F). Then watch the video again and check your answers.

- 1 Chris decides to up the ante by pitting himself against Tahoe.
- 2 The catch /trick is that Tahoe is three decades younger than Chris.
- 3 Scavres help to find /form a juggling network because they speed the process up.
- 4 The practice stage is enjoyable. One step onward /forward, two steps back.
- 5 Chris claims that he's not a big /large one for excuses, but he hasn't done enough practice.
- 6 Chris is not impressed when he says to Tahoe: 'Give it your best shot /throw'.
- 7 White matter fixes new brain pathways creating a sense of everything clicking into place.

AFTER YOU WATCH

8 SPEAKING Think about your experience of learning English and discuss the questions.

- 1 What is the best age to start learning a language? Why?
- 2 Which learning stage do you think you are at now?
- 3 How does learning English compare with other learning experiences such as learning how to dance, to drive, to play the piano, to ski, etc.?

5 Replace the underlined phrases with the correct form of an appropriate phrase in Exercise 4.

- 1 If something seems too good to be true, it's because there is a hidden problem.
- Learning a language is often a case of getting better and then getting worse.
- 1 don't like reading about things. I prefer listening to podcasts.
- When you are faced with a difficult challenge, always try to relax. Never walk away.
- Learning a new skill is so satisfying – that moment when everything starts to work perfectly.
- In some sports – e.g. motor-racing – women should compete with men in an equal contest.
- Whenever you meet interesting people, it's worth collecting their phone numbers so that you can create a network of useful contacts.

6 SPEAKING Discuss the statements in Exercise 5. Do you agree with them?

7 Watch the video again. What is happening during stages 1–3?

- 1 The cognitive stage
- 2 The practice stage
- 3 The automatic stage

Рис.2.1.3

GRAMMAR AND USE OF ENGLISH

1.2 Present and past habits

To talk about someone's habits and typical behaviour, we can use:

- the Present Simple or the Past Simple to talk about repeated present or past actions or states. When I get home, I do my homework and practice the violin. My grandfather picked me up from school every day.
- used to + infinitive to talk about states (e.g. with the verbs be, have, believe, like) or actions that happened regularly in the past but are no longer happening in the present. We didn't use to fall behind with my schoolwork. Did you use to like Chemistry?
- would + infinitive to talk about past actions or behaviour typical for someone (but not states). Our Maths teacher would give us loads of homework.
- will + infinitive to talk about repeated present actions or typical behaviour (but not states). She always watches TV or plays games all day instead of studying for her exams.

Note: We didn't use to use the verbs will/would in the meaning in questions.

- the Present Continuous or Past Continuous with the adverb always to complain about someone's behaviour. She's always putting things off. My neighbours were always complaining about the noise.

1 Choose the correct option.

- 1 When Marco and I shared a room in a hall of residence, he was always borrowing / will always borrow my things without asking.
- 2 When I was a kid, I would / used to believe that my dad was a spy.
- 3 Did you ever use to / used to cheat in exams?
- 4 It's so annoying. She will always lose / is always losing her notebook.
- 5 Martha would ask / was asking the teacher plenty of questions after every lesson. She was very curious.
- 6 I always forget / will forget to bring a pen. Can I borrow one of yours?

2 Complete the sentences with one word in each gap.

- 1 I didn't _____ to worry about exams, but now I do because I need to get the best grades possible.
- 2 When Jim gets home, he _____ start doing his homework until he has something to eat.
- 3 Our Science teacher _____ always tell us to be careful when we do experiments using chemicals.
- 4 Cathy isn't committed to her studies. She _____ always chatting to her friends online for hours instead of doing her homework.
- 5 _____ you use to study a lot when you were at school, Grandpa? 'Of course! I was an excellent student.'
- 6 When she was a teacher, she _____ correct homework every day after school and at the weekend.

3 Complete the sentences with the correct form of the words in brackets. Add extra words where necessary.

- 1 I had a kindergarten teacher who _____ (love) / would read a flower in her hair.
- 2 Have you noticed our History teacher _____ (always tap) his pen on the desk?
- 3 Our Maths teacher is really forgetful. Sometimes, she _____ (leave) her homework but forget to collect it.
- 4 Years ago, teachers _____ (not use/have) the equipment they do now. There was just a blackboard.
- 5 At my secondary school we used to watch videos on an old TV that _____ (always/break down).
- 6 When you were at school, _____ (love) / had a favourite teacher?

4 Choose the correct option, A, B or C to complete the text.

In every class, you get a mix of different personalities. There's generally one kid who's _____ the centre of attention. They're _____ something completely inappropriate in the middle of a lesson so everyone laughs. Then there's the shy kid who's _____ at the back of the class and _____ at their desk when the teacher asks a question. When I was at primary school, I found reading and writing quite difficult and I struggled to keep up with my classmates. I'm _____ much self-confidence. I _____ questions because I was convinced I'd get them wrong and look stupid. It seemed like the other kids _____ awards for something and I never did. That was until we started studying. If _____ I suddenly found the thing I was good at. Now I'm regularly top of the class – at least in one subject anyway.

- 1 A used to be
- B always trying to be
- C always being

2 A I say

- B 're saying
- C said
- A 's sitting
- B is used to sitting
- C sit

4 A would always look down

- B is always looking down
- C won't look down

5 A I didn't use to have

- B wouldn't have
- C wasn't always having

6 A wouldn't answer

- B wasn't answering
- C 'm not used to answering

7 A used to always winning

- B were always winning
- C will win

Рис.2.1.4

Рис. 2.1.5

Рис. 2.1.6

Рис. 2.1.7

3 Find other examples of the Past Perfect in the story and discuss why the simple or continuous forms have been used.

Рис.2.1.8

5 1.8 Listen again and answer the questions.

- 1 What is Speaker 1's earliest memory?
- 2 Does Speaker 2's grandfather have trouble remembering things?
- 3 Can Speaker 3 remember names and faces well?
- 4 Does Speaker 4 have a good memory?

Рис.2.1.9

5 Read an email from one of the Swiss exchange students to the student in her English host family. Choose the correct option.

¹Dear Miss Natalie Brown, / Hi Natalie ,

²Sorry for not writing earlier / I apologise for the delay in writing to you, but ³I've been up to my eyes in / I have been extremely busy with my school work. ⁴I am delighted to be invited / Thanks for inviting me to stay in your house for three weeks.

⁵I'd like / Please allow me to tell you a bit about myself. ⁶I was raised / I grew up in Basel and I have quite a big family. ⁷There are / It consists of three children – two girls and a boy. ⁸In addition / Also, we have two dogs.

⁹BTW / Incidentally, have you ever ¹⁰considered / thought about learning German? You could come and stay with me in Basel.

¹¹Anyway / In conclusion, my train ¹²gets in to / arrives in London at 2:30 p.m. and ¹³so / consequently I should be at your house by 3:30 p.m. I hope ¹⁴that is acceptable / that's OK.

¹⁵CU soon, / Yours sincerely,

Annika

Рис.2.1.10

I'm a twenty-one-year-old student with a spare room to rent. It's a big room with a bed, a wardrobe and a desk. The flat has two bedrooms, a living room, a kitchen and a bathroom. Only people who meet the requirements below should apply.

5 You need to be on a full-time course because I don't want you hanging around the flat in the daytime.

I lead a healthy lifestyle. I'm a vegan and I don't like people cooking meat in my kitchen. It's equally important that there are no cooking smells during the weekend.

10 If you expect me to be your friend, you'll be **bitterly disappointed**. I'm painfully shy and I can't stand being the **centre of attention**. I don't need a soulmate, I just want a quiet life.

I sleep badly, so I don't want you to binge-watch TV programmes or roar with laughter late at night. Lights go out here at 11 p.m.

15 Basically, I'd like you to use your common sense. If I've gone to bed, I expect you to **keep quiet**.

Friends are okay, but if more than three **guests turn up**, it's too much.

I set **high standards** of cleanliness here. I like people who are **neat and tidy**. When you move in, we can **reach an agreement** about how we share the cleaning.

20 I'm quite easy-going.

3 Look at the underlined collocations in Lisa's post. What type of collocation are they? Add them as examples in the LANGUAGE FOCUS box.

Рис. 2.1.11

Наведена нижче практика вибору граматичних структур з контексту є поширеною рецептивною вправою у робочому зошиті Focus 4 Workbook (Рис. 2.1.12).

Speaker 1

My earliest memory? I have / 'm having a vague memory of the Christmas before I was three, but I ¹have / had very vivid memories of my third birthday party, and I can remember other events very clearly from when I was three years old. Some people say I must ²have / had to confused a memory with photos ³I'll see / I've seen of the same events. But ⁴I'd / I've asked my mum about it and she agrees that my memories are accurate. For some of them, there's no photographic evidence or anything that ⁵could / could have jogged my memory, so I believe they're real.

Рис 2.1.12

Таким чином, хочу зазначити, що матеріали Focus 4 Second Edition є доцільним та відповідає всім особливостям учнів 10 класу, сприяє

формуванню всіх видів мовленнєвої діяльності: інтегративних умінь, комунікативно-пізнавальних умінь та комунікативно-мовленнєвих навичок. Проаналізувавши підручники, зробила висновки, що недостатньо вправ на розвиток рецептивних граматичних навичок англійської.

2.2. Фрагмент уроку з вправами для формування англомовних граматичних навичок учнів 10 класу

Завдання цього розділу у тому, щоб розробити сегмент уроку із вправами викладання пасивного граматичного матеріалу у розвиток навичок англійської граматики учнів 10-х класів.

Етап, прийом	Зміст роботи учнів
<p>Прийом 1. Підготовка до читання тексту. Введення в тему. Відповіді на питання</p>	<p>T: The exact sciences are very important in our life. Solving the problems posed by the exact sciences, students learn to highlight the important, find the essence, generalize, look for a causal relationship, and draw conclusions. It also teaches strategy development. Without a doubt, mathematics is no exception. This helps to develop the logical thinking of students. Answer the questions.</p> <p>Do you know any facts about mathematics?</p> <p>Why is mathematics important?</p> <p>Which scientists are associated with mathematics?</p>

<p>Приєм 2.</p> <p>Читання тексту мовчки, вправа на вибір видо-часової форми за контестом</p>	<p>Presumably, where and when did the numbers come from?</p> <p>T: Well done! Let's read the text, but in parallel you need to choose the correct grammatical construction.</p> <p>WHERE DO OUR NUMBERS COME FROM?</p> <p>1. Around 500 BC, the Greek philosopher Pythagoras is understood to have\ come up with the idea of odd and even numbers. 2. It is\has said that Pythagoras prepared the way for many famous Greek mathematicians including Archimedes. 3. Archimedes is considered to be\being one of the greatest mathematicians of all time. 4. He discovered how to measure the volume of an object with an irregular shape. 5. He is believed to be\have been taking a bath when he made the discovery, and leapt out shouting 'Eureka!' ('I have found it!'). 6. Unfortunately, Archimedes was killed by a Roman soldier in 212 BC and mathematics entered a dark age. 7. It is\ thought that the Romans just weren't interested in mathematics. 8. There are known to have\had been several other civilizations, including the Maya people in Mexico and scholars in ancient China, who contributed to the advancement of mathematics. 9. However, the next big breakthrough was probably in 500 AD when the Indians invented 'zero'. 10. They had already created symbols for the numbers one to nine. 11. In fact, it could be\</p>
--	--

<p>Приєм 3. Вправа впізнання</p>	<p>argued that our ‘Arabic numerals’ should rather be known as ‘Indian numerals’. 12. After all, it was actually the Indians who invented them [30].</p> <p>T: Let’s move on. Your task is to write down the number of sentences containing Passive reporting structures.</p> <p>T: Great! Your task is to write the numbers of sentences in the correct columns of the table.</p>						
<p>Приєм 4. Вправа ідентифікацію</p>	<table border="1" data-bbox="549 770 1326 1352"> <tr> <td data-bbox="549 770 831 1285"> it + passive verb (present or past) + that clause </td> <td data-bbox="831 770 1075 1285"> subject + passive verb (present or past) + to + infinitive (to do/to have done/to be doing, etc.) </td> <td data-bbox="1075 770 1326 1285"> there + passive verb (present or past) + to be/to have been </td> </tr> <tr> <td data-bbox="549 1285 831 1352"> </td> <td data-bbox="831 1285 1075 1352"> </td> <td data-bbox="1075 1285 1326 1352"> </td> </tr> </table>	it + passive verb (present or past) + that clause	subject + passive verb (present or past) + to + infinitive (to do/to have done/to be doing, etc.)	there + passive verb (present or past) + to be/to have been			
it + passive verb (present or past) + that clause	subject + passive verb (present or past) + to + infinitive (to do/to have done/to be doing, etc.)	there + passive verb (present or past) + to be/to have been					
<p>Приєм 5. Відповіді запитання</p>	<p>T: Moving on to the next task, answer the following questions.</p> <p style="text-align: center;">Why was Archimedes famous?</p> <p style="text-align: center;">Why is it said that Pythagoras prepared the way for many famous Greek mathematicians?</p> <p style="text-align: center;">What did Archimedes shout?</p> <p style="text-align: center;">When was the next big breakthrough?</p>						

<p>Приём 6. Вправа на переклад</p>	<p>T: Excellent! Select sentences from the text with Passive reporting structures and translate.</p>
---	--

ВИСНОВКИ

Теоретична основа формування граматичної компетентності англійської мови забезпечує викладачам міцну основу для розробки ефективних навчальних стратегій і заходів. Ґрунтуючись на теоретичних принципах навчання граматиці, вчителі можуть гарантувати, що учні отримають комплексний і систематичний підхід до вивчення граматики.

Теоретичні основи, такі як когнітивна лінгвістика та конструктивізм, наголошують на важливості врахування когнітивного розвитку учнів у формуванні граматичної компетентності англійської мови. Розуміння того, як учні засвоюють і опрацьовують граматику, допомагає вчителям розробляти вправи, що відповідають віку, і структурувати навчання відповідно до когнітивних здібностей учнів.

Гіпотези входу та виходу, підкреслюють важливість забезпечення зрозумілих вхідних даних та можливостей для створення мови для розвитку граматичної компетентності. Викладачі повинні надавати учням багатий і змістовний мовний внесок, як письмовий, так і усний, водночас заохочуючи їх активно брати участь у спілкуванні та практикувати мовні структури.

Теоретична основа формування граматичної компетентності англійської мови підкреслює важливість значущих контекстів у навчанні граматики. Пов'язуючи граматику з реальними життєвими ситуаціями та автентичним використанням мови, вчителі можуть допомогти учням зрозуміти практичну значущість граматичних правил та їх застосування в ефективній комунікації.

Теоретичні погляди на аналіз і виправлення помилок підкреслюють цінність виявлення та усунення граматичних помилок учнів у процесі навчання. Викладачі повинні прийняти конструктивний підхід до виправлення помилок, надаючи зворотний зв'язок, який допомагає учням

розпізнавати та виправляти свої помилки. Це підтримує металінгвістичне усвідомлення та заохочує учнів розвивати точне мовлення.

Підходи до навчання на основі завдань, засновані на теорії комунікативного навчання мови, підкреслюють інтеграцію граматики у значущі завдання та дії. Залучаючи учнів до автентичного та цілеспрямованого використання мови, вчителі можуть створити можливості для практики граматики в контексті реального життя. Такий підхід сприяє розвитку не лише граматичної компетентності, а й інших мовних навичок.

Соціокультурна перспектива підкреслює роль соціальної взаємодії та культурного контексту у вивченні мови. Вчителі повинні враховувати культурне походження та досвід учнів, інтегруючи культурні елементи у навчання граматики. Такий підхід сприяє глибшому розумінню граматики та підвищує міжкультурну комунікативну компетентність учнів.

Теоретична основа формування граматичної компетентності англійської мови визнає важливість мотивації та самостійності учня. Вчителі повинні створити мотиваційне та сприятливе навчальне середовище, яке заохочуватиме учнів брати на себе відповідальність за своє навчання. Розвиваючи внутрішню мотивацію та надаючи можливості для самостійного навчання, учні можуть активно брати участь у вивченні граматики та розвивати прихильність до вивчення мови на все життя.

Теоретичні основи підкреслюють потенціал технологій у покращенні формування граматичної компетентності англійської мови. Інтеграція технологій, таких як онлайн-ресурси, граматичні програми та інтерактивні мультимедіа, може надати учням додаткову практику, негайний зворотний зв'язок та персоналізований досвід навчання. Технологія також може полегшити самостійне навчання та сприяти самостійному дослідженню граматичних концепцій.

Теоретичні основи формування граматичної компетентності англійської мови підкреслюють важливість постійного професійного розвитку для вчителів. Бути в курсі поточних досліджень, відвідувати семінари та конференції, а також брати участь у професійних навчальних спільнотах дозволяє педагогам удосконалювати свою навчальну практику та включати нові теорії та методології у своє навчання.

Підсумовуючи, зазначимо, що для ефективного формування граматичної компетентності англійської мови в учнів старших класів необхідна міцна теоретична база. Когнітивний розвиток учнів, вхідні та вихідні гіпотези, значущі контексти, аналіз і виправлення помилок, навчання на основі завдань, соціокультурні перспективи, мотивація та автономія, інтеграція технологій і постійний професійний розвиток – усе це сприяє комплексній теоретичній основі навчання граматиці. Використовуючи ці теоретичні принципи, педагоги можуть розвивати граматичну компетентність учнів і підтримувати їхній загальний мовний розвиток, готуючи їх для успішного спілкування в різних академічних, особистих і професійних контекстах.

РЕЗЮМЕ

Курсова робота на тему «Вправи для формування англомовних рецептивних граматичних навичок учнів старшої школи» складається зі вступу, двох розділів, висновків, резюме, summary та списку використаних джерел. Обсяг роботи складає 38 сторінок. Список використаної літератури складається із 31 джерела.

Ключові слова: компетентність, англомовні рецептивні граматичні навички, англомовна граматична компетентність, учні 10 класу.

У першому розділі розглянуто вимоги до граматичної компетентності старшокласників та особливості формування граматичної компетентності.

Другий розділ присвячено вивченню педагогічного досвіду формування англомовної рецептивної компетентності учнів 10 класу – аналіз навчально-методичного комплексу Focus 4 Second Edition та розробці фрагменту уроку, що включає вправи для формування граматичної компетентності учнів 10 класу.

SUMMARY

The course paper on the topic "Exercises for the formation of English-speaking receptive grammar skills of high school students" consists of an introduction, two chapters, conclusions, 2 summaries in Ukrainian and English and a list of sources used. The course paper consists of 38 pages. The bibliography includes 31 sources.

Key words: competence, English receptive grammar skills, English grammar competence, 10th grade students.

The first chapter talks about the requirements for the possession of English grammatical competence of high school students and the features of the formation of English grammatical competence.

The second chapter talks about the study of the pedagogical experience of forming the English language receptive skills of 10th grade students - the analysis of the Focus 4 Second Edition educational and methodological complex, as well as the development of a lesson fragment with exercises for the formation of English grammar skills of 10th grade students.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Англійська граматики в таблицях і схемах. 5-11 класи, до ДПА, ЗНО. – Харків : Торсінг, 2020. – 112 с.
2. Апалат Г. Ефективність використання відеоматеріалів на уроці англійської мови в старшій школі / Г. Апалат, О. Максимова // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологія. – 2019. – Вип. 6. – С. 154-157.
3. Барановська Т. Граматики англійської мови : збірник вправ / Т. Барановська. – Київ : Логос, 2007. – 384 с.
4. Бойко Т. Веб-сайт як засіб розвитку комунікативної компетентності старшокласників під час навчання англійської мови / Т. Бойко//Рідна школа. – 2016. – № 10. – С. 25-27.
5. Булах І. Соціальний простір особистісного зростання сучасних підлітків // І. Булах // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського : зб. наук. праць. / ПДПУ імені К.Д.Ушинського. – Одеса, 2003. – Вип. 1-2. – С. 171-181.
6. Вострікова В. Навчальна онлайн-платформа як засіб самоосвітньої діяльності вчителя іноземної мови / В. Вострікова // Педагогічний альманах. – 2014. – Вип. 22. – С. 151-155.
7. Грубіч Д. Педагогічні інновації в освіті: поняття та сутність / Д. Грубіч // Педагогіка та психологія. – 2011. – Вип. 40(1). – С. 34-39.
8. Гунько Ю. Використання освітньо-технологічної платформи Edmodo як засобу формування англомовної граматичної компетентності учнів старших класів / Ю. Гунько, В. Куковська // Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. – 2020. – Вип. 822. – С. 36-48.

9. Дольме М. Дистанційне навчання: переваги та недоліки / М. Дольме // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер : Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 3. – С. 80-85.

10. Загородня О. Онлайн-платформа для вивчення англійської мови як засіб дистанційного навчання / Ою Загородня. – 2021. – С. 284-286.

11. Зарівна О. Переваги та недоліки доцільності використання дистанційного навчання англійської мови / О. Зарівна // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. – 2016.– Вип. 63. – С. 82-85.

12. Івлєва С. Формування міжкультурної мовної компетентності іноземних студентів у форматі дистанційного навчання: недоліки та переваги / С. Івлєва // Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. Серія : Педагогічні науки. – 2021. – Вип. 150. – С. 105-111.

13. Карпенко Н. Концептуальні підходи до формування англійської граматичної компетентності студентів I курсу факультету іноземних мов / Н. Карпенко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 111. – С. 133-136.

14. Кирпа А. Використання соціальної мережі Instagram у навчанні англійської мови учнів старшої школи / А. Кирпа // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2021. – Т. 86, № 6. – С. 52-69.

15. Колісніченко А. Вивчення англійської мови онлайн: дистанційне та змішане навчання / А. Колісніченко, В. Кобилянська // Викладання іноземних мов в Україні. – 2009. – С. 147.

16. Кузнецова Н. Дослідно-експериментальне навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих учнів старшої школи / Н. Кузнецова // Наука і освіта. – 2013. – № 6. – С. 154-158.

17. Кузнєцова О. Англійська грамати́ка в таблицях. / О. Кузнєцова. – Київ : Арій, 2018. – 176 с.
18. Кучко Є. Інноваційні соціальні технології / Є. Кучко // Всесвітня енциклопедія. – 2001. С. 415-416.
19. Лавріненко В. Психологічні особливості становлення смислової сфери підлітків / В. Лавріненко // Психологія і особистість. – 2003. – С. 59-74.
20. Маркобок Ю. Використання автентичних матеріалів для формування комунікативної та соціокультурної компетентності старшокласників на уроках англійської мови / Ю. Маркобок // Таврійський вісник освіти. – 2014. – № 1(1). – С. 137-144.
21. Мірошник І. Поняття англомовної граматичної компетентності та особливості її реалізації в початковій школі / І. Мірошник // Молодий вчений. – 2018. – № 2.1. – С. 99-103.
22. Мосол Н. Психологічні аспекти професійного самовизначення старшокласників / Н. Мосол // Проблеми сучасної психології. – 2012. – № 1. – С. 108-112.
23. Олексієвець Д. Переваги та недоліки дистанційного навчання [Електронний ресурс] / Д. Олексієвець // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2013. – № 3. – С. 88-90.
24. Олійник Т. Інтернет-технології у навчанні старшокласників англійської мови / Т. Олійник, В. Афанасьєва // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 111. – С. 216-220.
25. Орловська Л. Психолінгвістичні передумови формування англомовної граматичної компетентності в усному мовленні [Електронний ресурс] / Л. Орловська // Теоретичні питання культури, освіти та виховання. – 2011. – № 43. – С. 96-99. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trkov_2011_43_28

26. Плотніков Є. Психолого-педагогічні передумови використання мультимедійних технологій у процесі формування англомовної рецептивної граматичної компетентності / Є. Плотніков // Теоретичні питання культури, освіти та виховання. – 2010. – № 42. – С. 163-166.

27. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. Дата оновлення: 05.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Textt>

28. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Іноземна мова». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/1-inoz-st.pdf>

29. Психологія особистісного зростання підлітків: реалії та перспективи. / І. Булах: монографія. – Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 340 с.

30. Focus 4. Second Edition. Student's book. Sue Kay, Vaughan Jones, Daniel Brayshaw, Beata Trapnell, Dean Russell.(2020, 174 p.)

31. Focus 4. Second Edition. Workbook. Sue Kay, Vaughan Jones, Daniel Brayshaw, Beata Trapnell, Dean Russell.(2020, 174 p.)